

Riktlinjer för hållbar upphandling vid Varuförsörjningen

Bakgrund

Varuförsörjningen är en gemensam förvaltning för landsting och regioner i Dalarna, Södermanland, Uppsala, Västmanland och Örebro som ansvarar för upphandling av förbrukningsmaterial till hälso- och sjukvården samt tandvården i berörda landsting.

De omfattande materialflödena medför en betydande påverkan på miljön genom att stora mängder råvaror och energi förbrukas vid tillverkning och via utsläpp av miljöfarliga ämnen vid tillverkning, transporter, användning och då avfallet omhändertas.

Varuförsörjningen arbetar för att främja en hållbar utveckling och i enlighet med det verka för att de varor som köps in är producerade under hållbara och ansvarsfulla förhållanden.

Samtliga landsting och regioner inom Varuförsörjningen arbetar systematiskt med miljö, sociala och etiska frågor. I detta arbete ingår miljöhänsyn vid upphandling som ett prioriterat område samt ett aktivt deltagande i det nationella samarbetet för Socialt Ansvarstagande i Offentlig Upphandling.

Syfte

Syftet med dessa riktlinjer är att ge Varuförsörjningens personal stöd i arbetet med hållbar upphandling. Syftet är också att informera befintliga och potentiella leverantörer om Varuförsörjningens målsättning att minska negativ påverkan (miljömässigt, hälsomässigt, socialt och etiskt) från landstingens materialförbrukning. Vid utformning av riktlinjerna ska hänsyn tas till samtliga ingående landstings miljöprogram och riktlinjer.

En hållbar utveckling gällande landstingens materialförbrukning främjas genom att:

- landstingen går samman och ställer gemensamma miljökrav
- landstingen ställer krav på att sortimentet har producerats under socialt och etiskt godtagbara förhållanden
- Varuförsörjningens användare/kunder kan göra miljöanpassade val genom att de får information om Varuförsörjningens miljöanpassade sortiment

Organisation

Varuförsörjningsnämnden består av politiker från de fem ingående landstingen och regionerna.

Varuförsörjningen är den förvaltning som upphandlar merparten av landstingens och regionernas förbrukningsmaterial. Samtliga personalgrupper inom Varuförsörjningen involveras i arbetet med hållbar upphandling.

Varuförsörjningens miljögrupp utgörs av Varuförsörjningens miljösamordnare samt en miljöstrateg/miljösamordnare från respektive landsting.

Riktlinjer

Varuförsörjningens personal ska följa nedanstående riktlinjer i all upphandling:

- I alla upphandlingar inom Varuförsörjningen ska miljökrav ställas minst i nivå med baskraven. Vid PVC- eller miljöprioriterade upphandlingar ska utökade miljökrav ställas.
- Miljöbalkens hänsynsregler¹ ska tillämpas.
- Nationella miljöupphandlingskriterier ska användas, om tillämpliga sådana finns för aktuell varugrupp.
- Tillsatser som är onödiga för produktens funktion ska undvikas och aktiva tillsatser av hälso- och miljöfarliga ämnen ska undvikas om inte användning är berättigad för produktens huvudsakliga funktion.
- Klimatpåverkan från produkter och förpackningar ska minska genom att krav ställs på förnybart och återvunnet material samt prioritering av materialeffektiva produkter. Materialsnåla och lagringseffektiva förpackningar skall också prioriteras
- Varuförsörjningens upphandling ska bidra till utveckling av miljöinnovationer. Varuförsörjningen ska också vara en aktiv part i dialogen med producenter, bransch- och miljöorganisationer.
- Under avtalsperioden ska Varuförsörjningen löpande föra en aktiv dialog med leverantörerna för att uppnå kontinuerliga miljöförbättringar.
- Uppförandekoden för leverantörer ska användas

Beroende på vilken potentiell miljöpåverkan förbrukningsmaterialen i en upphandling har så är upphandlingarna indelade i följande grupper:

- Miljöprioriterade upphandlingar
- PVC-upphandlingar
- Övriga upphandlingar

Förteckning över de olika typerna av upphandlingar och vilka krav som ska ställas:

Typ av upphandling	Krav som ska ställas
Alla upphandlingar	-Varuförsörjningens Baskrav, Uppförandekod för leverantörer
Miljöprioriterade upphandlingar	- Fördjupade miljökrav
PVC-upphandlingar	- Extra fokus på utfasning av PVC och ftalat innehållande produkter

¹ *Försiktighetsprincipen:* Redan risken för skada på miljön eller olägenhet för människors hälsa medför att åtgärder ska vidtas för att förebygga, hindra eller motverka dessa negativa effekter.
Produktvalsprincipen: Kan man ersätta en kemisk produkt eller en bioteknisk organism med en mindre farlig ska man göra detta.
BAT-principen: Man skall söka efter den tekniska lösning som är minst miljöpåverkande.
Hushållningsprincipen: Man ska hushålla med råvaror och energi och att möjligheterna till återanvändning återvinning ska utnyttjas. I första hand ska förnybara energikällor användas.

Baskrav

Tillämpliga delar av följande miljökrav ska ställas vid alla upphandlingar inom Varuförsörjningen.

Innehåll av farliga ämnen/material

- Med utgångspunkt i miljöbalkens hänsynsregler¹ ska produkter som innehåller följande aktivt tillsatta ämnen/material inte upphandlas annat än i undantagsfall, då fullgoda alternativ saknas eller där användning är berättigad av andra skäl:
 - Ämnen som är eller misstänks vara allergiframkallande, hormonstörande, miljöfarlighetsklassificerade, cancerogena, mutagena eller reproduktionstoxiska
 - Produkter som innehåller silver eller andra ämnen med antimikrobiell effekt ska upphandlas mycket restriktivt och endast då klara medicinska indikationer föreligger.²
 - PVC
 - Parfym, puder, och latex
- Silver i nanopartikelform ska helt undvikas.
- Plast i produkter och förpackningar ska inte innehålla bly och kadmium.

Klimatkrav

Klimatpåverkan från engångsmaterial ska minimeras genom att följande produkttyper prioriteras:

- Materialsnåla produkter (samma funktion men mindre materialförbrukning)
- Produkter framställda av återvunnet material (papper, plast och metall)
- Produkter framställda av förnybart material (t.ex. biobaserad plast, papper och andra biobaserade material)

Produktinformation och märkning

- Under avtalstiden ska leverantören vid förfrågan kunna lämna följande information om enstaka produkters materialsammansättning: Materialinnehåll i vikt (gram) samt procentuell andel.
- Aktuella säkerhetsdatablad på svenska ska sändas in elektroniskt för produkter som klassificeras som hälso-, brand- eller miljöfarliga enligt gällande författningar och andra myndighetskrav.
- För produkter som är hälso- och/eller miljöfarliga men som inte omfattas av lagstiftningen ovan, ska information om hälsorisker och lämpliga skyddsåtgärder bifogas anbudet. Informationen kan med fördel lämnas i form av säkerhetsdatablad.

² Undantag kan göras för vissa konserveringsmedel som ingår i kemisk-tekniska produkter.

- Om offererade produkter innehåller något av följande ämnen/material så ska detta anges i anbudet:
 - PVC
 - ftalater och övriga mjukgörare
 - tillsatser med antimikrobiell effekt
 - CMR ämnen (Cancerogena, Mutagen eller Reproduktionstoxiska)
 - hormonstörande ämnen
 - latex
 - parfym
 - puder
 - allergiframkallande ämnen
- Om offererad produkt innehåller > 0,1 viktprocent av något/några ämnen i EU:s kandidatförteckning så ska detta redovisas tydligt i anbudet.

Förpackningsmaterial

- Förpackningsmaterial som innehåller cellulosa ska huvudsakligen baseras på TCF-blekt nyfibermassa, ECF-blekt nyfibermassa, oblekt nyfibermassa, oblekt returfibermassa, TCF-blekt returfibermassa eller ECF-blekt returfibermassa
- Allt förpackningsmaterial ska vara fritt från PVC och övriga klorerade plaster.
- Förpackningsmaterialet skall om möjligt minimeras, vara av återvunnet eller förnybart material samt vara separerbart och möjligt att återvinna
- Uppgift om antal produkter per pall ska lämnas vid avtalstecknande

Bilagor se Varuförsörjningens hemsida (www.varuforsorjningen.se)

- Uppförandekod för leverantörer
- Förteckning över miljöprioriterade varugrupper